

– М.: Mysl', 1982. – Т.2. – С.180–399.

5. Lametri Zh.O. Chelovek–mashina // Sochinenija. – М.: Mysl', 1983. – С.169–399.

6. Hajdegger M. Evropejskij nigilizm // Nicshe. – Spb.: Vladimir Dal', 2007. – Т.2. – С.27–224.

7. Jum D. Traktat o chelovecheskoj prirode // Sochinenija v 2 t. – М.: Mysl', 1996. – Т.1. – С.53–494.

Zimaryova Ju. V., PhD–student of Department of Philology and Translation Dnipropetrovsk national university of railway transport named after academician V. Lazaryan (Ukraine, Dnipropetrovsk), julia_zyoma@mail.ru

The transformation of the dichotomy “body – mind” in the philosophy of the Enlightenment

The article deals with the specific features of the transformation of the ratio of the spiritual and corporal in the discourse of the philosophy of the Enlightenment. The anthropocentric character of philosophy of the Enlightenment is justified with the help of the comparative analysis of the texts of philosophers of the Enlightenment, applying of the hermeneutic method. The relation between the subject and object, mind and body are discussed, and the concept of corporeality is examined following the same purpose. The author comes to the conclusion that the philosophy of the Enlightenment diminished the distinction between body and spirit inherent in religious and metaphysical philosophical tradition, as well as between the mind and the senses, as sensuality became the basis of the human existence. Thus, the spirit becomes a “superstructure” over sensuality, the highest form of knowledge, and this fact qualitatively differs the life of human being from the life of animal.

Keywords: spirit, body, corporeality, mind, anthropocentrism, sensuality, subject, object.

Зімарьова Ю. В., аспірантка кафедри філології та перекладу, Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна (Україна, Дніпропетровськ), julia_zyoma@mail.ru

Трансформація дихотомії “дух – тіло” в філософії Просвітництва

Специфіка співвідношення духовного і тілесного в дискурсі філософії Просвітництва представляє особливий інтерес в соціокультурних реаліях початку ХХІ століття. За допомогою компаративного аналізу текстів філософів-просвітників, використовуючи герменевтичний метод, автор обґрунтовує антропоцентризм філософії Просвітництва. Розглядаючи трансформації співвідношення суб'єкта й об'єкта, концепту тілесності, дихотомічні відносини концептів розуму і тіла, автор приходить до висновку про те, що у філософії Просвітництва відмінність між тілом і духом, властива релігійній та метафізичній філософській традиції, втрачає свою опозиційну однозначність, так як чуттєвість стає підставою людського буття, тобто дух виявляється “надбудовою” над чуттєвістю, стаючи вищою формою пізнання, і це якісно відрізняє людську форму життя від тваринної.

Ключові слова: дух, тіло, тілесність, розум, антропоцентризм, чуттєвість, суб'єкт, об'єкт.

* * *

УДК 177.8:392.6

Малімон В. І.

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування, Івано–Франківський національний технічний університет нафти і газу (Україна, Івано–Франківськ), vmalimon@ukr.net

Екзистенціали жіночої і чоловічої самотності

Проведено дослідження суті феномену самотності як універсального явища, а також філософський аналіз гендерного аспекту самотності. Здійснений в дослідженні аналіз екзистенціалів самотності дає право стверджувати, що феномен чоловічої і жіночої самотності виникає і змінюється одночасно з культурою. Уявлення про статеві відмінності і пов'язані з ними норми поведінки виражаються у формі пояснень особливих якостей і обов'язків, переваг і обмежень, які властиві чоловічій і жіночій стратегії життя.

Ключові слова: самотність, екзистенціали самотності, чоловіча самотність, жіноча самотність.

Для успішного входження особистості в соціальне середовище, для ефективних взаємовідносин, самореалізації, особистісного розвитку, а разом з тим фізичного і душевного комфорту потрібно значну увагу звернути на такий важливий аспект, що може супроводжувати її в процесі становлення і розвитку, як

проблема самотності. Адже основою соціалізації є забезпечення нормального функціонування людини в суспільстві.

Сучасні філософські дослідження проблеми самотності як однієї з найважливіших властивостей життєвого світу особистості необхідні для аналізу багатьох філософських проблем, що стосуються різних проявів людського буття. Тому тематика, пов'язана з феноменом самотності викликає постійний інтерес у філософів, психологів, культурологів, соціологів, педагогів тощо.

Тема самотності є надзвичайно актуальною в наш час, коли особливо динамічно проходить реконструкція світоглядних орієнтирів і здійснюються спроби знайти нові умови для комунікації не лише в нашій країні, а й в усьому світі. Сучасна тенденція посилення планетарної комунікації загострює проблему самотності та порозуміння. Самотність характеризує буття людини в соціальному середовищі, вказує на її природну окремість, на прагнення ствердити власну самототожність та на нереалізоване намагання єдності з “іншим”.

На початку ХХІ століття Україна знаходиться в умовах екзистенційно-антропологічної кризи. Така криза постійно продукує самотність та відчуження людей, а тому деформує розгортання економічної та політичної консолідації українського суспільства. Проблема сутності самотності людини в соціальному середовищі у філософії пов'язана з особливостями світосприйняття людини, станом її душі, мотивацією вчинків та самосвідомістю. Загострені специфікою сучасної доби почуття непотрібності, покинутості, відчуженості ставлять на часі проблему жіночої та чоловічої самотності [8, с. 3–4].

На самотність як невід'ємний елемент буття людини особливу увагу звертають у добу Нового часу (Р.Декарт, Г.Лейбніц, Б.Паскаль та ін.). А широке вивчення феномена самотності представниками різних форм суспільної думки розпочалося в першій половині ХІХ ст. (хоча теоретичне осмислення названого явища започатковано ще в ХVІ ст.). Це пов'язано з філософською концепцією американських трансценденталістів Р.У. Емерсона, Г.Д. Торо та ін. Чільне місце тема самотності займала в цей час і в німецькій філософії (Г.В.Ф. Гегель, Й.Фіхте, Ф.Шеллінг, Ф.Шлейєрмахер та ін.).

Найглибше відображення проблеми людської самотності та пошуків взаєморозуміння, душевної теплоти знайшли у працях філософів-екзистенціалістів та їх попередників М.Бубера, Е.Гусерля, А.Камю, С.К'єркегора, Ж.–П. Сартра, Е.Фромма, М.Хайдеггера, К.Ясперса та ін. Екзистенціалісти вбачають витoki самотності в самій природі людини, декларують приреченість людини на одвічну самотність.

Українські вчені та їх колеги з держав, що утворилися на просторах колишнього СРСР, до проблеми самотності зверталися рідко. Окремі публікації з'явилися лише в останні десятиліття ХХ сторіччя. Це праці І.Ачилдієва, О.Данчевої, І.Кона, А.Лібіної, М.Мовчана, Н.Хамітова, А.Хараша, Ю.Швалба та ін. В останній час з'явилися роботи А.Гагаріна, Б.Голоти, Н.Каралаш, Н.Лубенець, Н.Самоукіної, В.Сіляєвої, Л.Фльорко, Н.Хамітова та ін.

Проблема самотності на пострадянському просторі найглибше досліджена у межах психологічного дискурсу.

Мета статті – розглянути гендерний аспект самотності та сутність феномену самотності та окреслити деякі актуальні проблеми, пов'язані з екзистенційними вимірами людського буття.

Термін “екзистенціаль” був уведений М.Хайдеггером у роботі “*Sein und Zeit*”, замінивши загальнопоширене поняття категорії. У філософа екзистенціал – це “буття–в–світі”, “буття–з–іншим”, “страх”, що узагальнюють принципи світового буття в невід’ємності з буттям людини. Тобто, екзистенціал – це те, поза чим людина не людина; те, що без неї не існує. Доктор філософських наук А.Гагарін зазначає, що екзистенціали – це способи людського існування; що задають загальні параметри життя в світі абсурду [2]. До фундаментальних екзистенціалів науковець відносить самотність, страх і смерть.

Самотність – багатогранна і комплексна проблема, що носить загальнолюдський характер і існує стільки, скільки люди пам’ятають себе. Вона “вічна тому, що не залежить від суспільно–економічних формацій (чи цивілізацій), вона є властивою їм усім” [13, с. 6].

Витоки осмислення проблеми самотності знаходяться в сивій давнині. Люди ще тоді хотіли усвідомити суть свого перебування на Землі і в Космосі. Поняття самотності поглиблювалось і уточнювалось, відображаючи в своєму абстрактному змісті на кожному історичному етапі інтегральні знання людей про світ і про себе. Людина – єдина у світі істота, яка усвідомлює, що вона не за своїм бажанням з’явилась на цьому світі і не за своєю волею помре. Звідси страх смерті, усвідомлений чи не усвідомлений, котрий буде постійним супутником людини. “Страх смерті – джерело, з якого беруть енергію решта негативних емоцій, у тому числі й самотність. Чим вищим є розвиток людства і людини, тим тяжчою може бути самотність” [6, с. 4]. На певному етапі розвитку цивілізації в процесі виховання ускладнилася структура особистості і духовне життя людини. “Виникло відчуження людини від самої себе. В одній людині – смертне тіло і безсмертний дух” [6, с. 4].

Екзистенціальний підхід розглядає самотність як універсальну характеристику людського буття. За точку відліку приймається той “факт”, що люди з самого початку самотні. Самотність – неминуче явище. Людина вільна в тому сенсі, що вона сама “проектуює”, створює, вибирає себе, не обмежуючи нічим, крім власної суб’єктивності, сутність якої – у повній незалежності від чогось. Людина самотня і не має ніякого онтологічного “підґрунтя” [11, с. 756].

Яскравий представник екзистенціальної моделі К.Мустакас підкреслює значення відмінності між “суєтою самотності” і справжньою самотністю. Суєта самотності – це система захисних механізмів, яка віддаляє людину від вирішення суттєвих питань життя і яка постійно спонукає її прагнути до активності заради активності разом з іншими людьми. Дійсна самотність виникає з конкретної реальності самотнього існування і із зіткнення з суміжними життєвими ситуаціями (народження, смерть, трагедія, життєві зміни), які

переживаються на самоті. Вона може бути і творчою силою [14, с. 20–21].

За Н.Хамітовим, одним із найбільш авторитетних дослідників цього феномену, “самотність є надзвичайно напруженим станом і ситуацією”, оскільки “виражає буття людини, яке наповнене стражданням в результаті відчуження від себе та роду, втрати й пошуку самототожності” [12, с. 4]. Учений розрізняє дві форми самотності: зовнішню і внутрішню, а в межах зовнішньої самотності – два її види: фізичну та психічну. “Зовнішня самотність, – пише дослідник, – є передусім результатом випадку–катастрофи, що фізично відокремила людину від інших людей, викидаючи за межі соціуму. Але зовнішня самотність може бути й наслідком випадку–конфлікту, який розгортається в межах соціуму. У цьому разі відбувається психологічне відокремлення людини від інших людей. І фізична, і психологічна форми зовнішньої самотності близькі у тому, що їхні причини постають зовнішніми по відношенню до екзистенційних глибин людини” [12, с. 19].

Вивчаючи самотність в просторово–часових рамках, К.Голдберг зазначав, що “... самотність – це відмова від моменту сьогодення, від його можливостей і вимог. Втрата цього справжнього і призводить до порушеного погляду на час: відчуття того, що справжнє завершило, воно нескінченно і не має майбутнього. Це порушене сприйняття часу послаблює здатність суб’єкта до міжособистісного спілкування, що ще більше посилює відчуття самотності” [3].

Отже, самотність – це порушене сприйняття часу, внаслідок незадоволеної протягом тривалого часу потреби в турботі. До часових характеристик онтологічного порушення К.Голдберг відносив: провини (минуле), сором (справжнє), побоювання (майбутнє).

У наукових доробках Є.Заворотних, О.Мухірової, Н.Хамітова [4; 9; 12], висвітлено гендерний аспект самотності. Автори зазначали, що самотність жінок є результатом взаємодії таких проявів: наявність уразливих особистісних структур, неадекватна самооцінка, підвищена тривожність, сформованість таких стратегій поведінки, в основі яких знаходяться деструктивні механізми ідентифікації та відокремлення, відсутність навичок ефективного спілкування. Констатовано, що жінкам більш властивий такий вид самотності як “негативна самотність”. Для представниць із даним видом самотності властиві наступні ознаки: вони екстравертовані, не визнають самотність і вважають її явищем негативним, але їх загальне самопочуття загалом задовільне.

Щодо чоловічої самотності, то науковці з’ясували, що її поява здебільшого спричинена суб’єктивними факторами життєдіяльності чоловіків. До важливих передумов чоловічої самотності віднесено батьківську сім’ю, в якій виховувався чоловік у підлітковому віці. При цьому у чоловіків, на відміну від жінок, переважає такий вид самотності як “деструктивна самотність”. Чоловіки відчують самотність дуже сильно, але відносяться до неї позитивно, їх загальне самопочуття при цьому сильно страждає.

Негативну самотність буває не так просто побачити “неозброєним оком”, тому слід говорити про її

підступність, а це водночас не може не викликати і співстраждання, і співпротест. Безправ'я, злидні, голод, гноблення – відкриті вороги будь-якого суспільства. Їх прояви, як правило, очевидні, а тому і боротьба з ними має очевидний, конкретний характер, що об'єднує людей, які ставлять певні цілі, що підносять в людині людське. Інша справа – нестерпна самотність. Частіш за все, не афішуючи свого наступу на особистість, вона виокремлює її з організму колективу, створює свій потаємний світ, вибудовує між особистістю і навколишнім середовищем невидиму для стороннього спостерігача нездолану стіну. Руйнуються основи особистості, часто втрачається інтерес не лише до діяльності, а й до життя [7].

У дослідженні з'ясовано, що жінка скаржиться на самотність більше, ніж чоловік, хоч саме жінка більше спілкується у своєму колі. Коли жінка виражає себе, то це говорить про психічно здоровий стан, про сформовану соціальну адаптацію, а відсутність цього свідчить про те, що людина або мало спілкується, або не впевнена у собі, своїй зовнішності тощо. Жінка ніколи не йде по накресленому шляху, а пронизує все своїми емоціями та переживаннями. Коли ж вона відчуває себе самотньою, то поринає у нереальний світ, забуваючи про навколишніх. Саме жінку завжди пронизує думка, що доля її омине, і вона формує собі погані передчуття, настрої, роздратування. Жінка, яка повірила у всі ці реалії, стає самотньою. Ці елементи відчуються лише тоді, коли люди вірять в них. У свідомості кожного вони мають своє неповторне значення.

Жіноча самотність складна, а інколи й трагедійна. І коли щастя стає неможливим, то народжується міф про надлюдську сексуальність та надлюдську еротику, яка живе лише в духовному світі. Н.Хамітов зазначає, що надлюдська сексуальність і надлюдська еротика – це сексуальність й еротика, в яких особистісне начало трансформує тілесне, підносячи повноту буття чоловіка і жінки до цілісного буття.

Коли говоримо про індивідуальну самотність, то це ще не означає, що мова йде про те, що людина залишається на самоті. Самотність може бути таким станом людини, коли чоловік й жінка, які з'єдналися соціально, але не духовно, стають самотніми вдвох. При цьому внутрішня самотність переживається жінкою завжди більш болюче, ніж чоловіком, адже жіноче начало по своїй глибинній суті призначене для душевної взаємодії і породження нового життя. Жіноча творчість значною мірою полягає в творенні душевних відносин між людьми. Саме це зумовлює принципово інше ставлення жінки – порівняно із чоловіком – до внутрішньої самотності.

Зокрема, за А.Шопенгауером, душа, особистість, характер тотожні з волею, а остання збігається з особистим “Я”, оскільки воно мислиться у відношенні до абсолютного. А якщо у жінок відсутнє особисте “Я”, то у них не може бути й волі. Тільки той, хто, як жінка, не володіє особистою волею, характером у вищому розумінні слова, буде легко потрапляти під вплив іншої людини, хоча б випадково присутньої; тільки той і зможе функціонально залежати від цієї присутності замість того, щоб вільно сприймати його чи її. Так, австрійський філософ О.Вейнінгер у розділі “Чоловіча і

жіноча психологія” своєї книги “Стать і характер” [1] роздумує над властивостями й унікальними явищами, притаманними для чоловічої і жіночої статі. До унікальних явищ людського існування він відносить і відчуття стану самотності. Для жінки зовсім не існує абсолютної проблеми самотності й суспільства саме тому, що вона ніколи не виходить із самотності в соборність. Для чоловіка самотність і соборність завжди являють собою відому проблему, хоча нерідко лише одне із двох є для нього можливістю. Жінка ніколи не буває самотньою. Їй не відомі ні любов до самотності, ні страх перед нею. Навіть тоді, коли жінка одна, вона знаходиться в стані злиття з усіма людьми, яких вона знає: це знову доводить, що вона не монада, тому що всі монади мають межі. Жінки за своєю природою не обмежені, але не так, як генії, межі якого збігаються із межами світу: жінка просто нічим істотним не відрізняється від природи або ж людей.

На нашу думку, досить блискуче суть чоловічої самотності розкрита Д.Уіндемом в його повісті “День трифідів”. Ставши свідком гуманітарної катастрофи, головний герой вдається до розмірковувань над екзистенційним змістом самотності: “Раніше самотність для мене була просто чимось небажаним, неможливість перекинутися словом, чимось, само-собою, тимчасовим. Я зрозумів, що це дещо більш жакхиве. Воно могло пригнічувати, могло викривлювати звичні масштаби і чинити небезпечні жарти з розумом. Воно зловісно ховалося повсюди, напружуючи нерви і видзвонюючи в них тривогою, не дозволяючи ні на хвилину забути, що ніхто тобі не допоможе і нікому ти не потрібен” [10, с. 344]. А отже, самотність виявляє явно слабке місце буденної людини – її екзистенційну залежність від інших та ситуативну потребу в них. Адже жоден індивід, будучи соціальною істотою, неспроможний помислити чи уявити себе самодостатнім, не зумовленим жодними зв'язками, умовами та обставинами; поза всякими статусами, ролями й обов'язками; без жодних очікувань, сподівань і надій, а головне – у стані внутрішньої тиші, оскільки немає жодних підстав і потреби в невпинному потоковому внутрішньому діалогу. Відтак “позбавити стадну тварину компанії її подібних означає скалічити її, звалтувати її природу. Коли стада більше немає, буття стадної тварини завершується. Вона більше не частина цілого; потвора без місця в житті” [10, с. 344]. Тому людина, що почувається самотньою, – це апріорі стадна, що, по-перше, потребує своєрідного тепла і затишку натовпу або маси: такого собі знеособлюючого начала, яке розчиняє в собі не лише індивідуальність, а й приватні турботи чи переживання індивіда, та знімає з нього будь-яку відповідальність за його ж існування і вчинки, а отже, і тягар ситуативного вибору. По-друге, уникає зустрічі з невідомим як істинним станом буття Всесвіту та проймання всеосяжною печаллю, спонукована відчуттям самотності до творення різноманітних захисних “щитів”, зведених на фундаменті турботи і суєти.

Відтак, осмислюючи місце і роль низки екзистенціалів, які у світлі лінійного мислення набирають негативного забарвлення та виявляються такими собі руйнівниками стану внутрішнього задоволення, потрібно зважити на декілька важливих

моментів [5]. По-перше, все, що представлено в бутті або так чи інакше відкривається людині, завжди має зміст. До того ж цей зміст буденній людині встановити не дано принципово, що спонукає її постійно вибудовувати різноманітні припущення і теорії. По-друге, все, з чим стикається людина або природу і функції чого вона намагається осмислити чи “відкрити”, завжди на рівні інтерсуб’єктивного простору має безліч інтерпретаційних варіантів, жоден з яких принципово не відповідає істині чи дійсності. Підставою для відмінності інтерпретацій є рівень духовної досконалості або енергетичної потужності (зрілості) людини. По-третє, всі екзистенціали певним чином сполучені між собою, перетікають один в одного і ніколи не зводяться до понять. По-четверте, схильність буденної людини до розрізнення добра і зла та автоматичного визнання себе мірою всіх речей призводить до того, що людина неспростовно спотворює суть буття, власного існування та дійсності в цілому. П’яте, кожен екзистенціал, користуючись формулою Ніцше, якщо не “вбиває” кожну конкретну людину, то робить її сильнішою, тобто спонукає до накопичення енергетичного потенціалу й духовного зростання.

Таким чином, аналіз феномена самотності дозволяє зробити *висновок* про те, що екзистенціали чоловічої і жіночої самотності виникають і змінюються разом з культурою. Уявлення про відмінності статей і пов’язані з ними норми поведінки виражаються у формі пояснень особливих якостей і обов’язків, переваг і обмежень, сутності, призначення, що властиві чоловічій і жіночій статі.

Список використаних джерел

1. Вейнінгер О. Пол и характер / О.Вейнінгер. – М.: ООО “Издательство АСТ”, 2012. – 512 с.
2. Гагарин А. Феноменологическая топика: смысложизненное пространство экзистенциалов человеческого бытия / А.Гагарин [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ifp.uran.ru/files/publ/eshegodnik/2009/2.pdf>.
3. Голдберг К. Одиночество как нарушение восприятия времени / К.Голдберг // Journal of Contemporary Psychotherapy. – 2001. – №4. – Vol.31.
4. Заворотных Е.Н. Социально-психологические особенности одиночества как субъективного переживания / Е.Н. Заворотных: дис. ... канд. психол. н. / 19.00.05 – социальная психология. – Санкт-Петербург, 2009. – 254 с.
5. Калуга В. Властивості екзистенціалів самотності, печалі та нудьги, їх місце і роль у житті людини / В.Калуга [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://eprints.ua.edu.ua/2776/1/9.pdf>.
6. Литвак М. Психология одиночества / М.Литвак // Школьный психолог (приложение к газ. “Первое сентября”). – 2001. – ноябрь (344).
7. Мовчан М.М. Осмысления феномена самотності як проблеми суспільного буття особистості / М.М. Мовчан // Філософські обрії. – Київ – Полтава, 2005. – Вип.13. – С.141–156.
8. Мовчан М.М. Феномен самотності як проблема буття особистості в соціальному середовищі / М.М. Мовчан: автореф. дис. ... канд. філос. наук: спец. 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури. – Київ, 2008. – 23 с.
9. Мухиярова Е.Н. Переживание одиночества в зрелом возрасте (гендерный аспект) / Е.Н. Мухиярова: автореф. дис. ... канд. психол. наук / 19.00.01 – общая психология, история психологии. – Спб., 2006. – 19 с.
10. Уиндем Д. День триффидов / Миры братьев Стругацких. – М.: ООО “Издательство АСТ”, 2000. – 608 с.
11. Философский энциклопедический словарь / Редкол.: С.С. Аверинцев, Э.А. Араб-Оgly, Л.Ф. Ильичев и др. – 2-е изд. – М., 1989. – 840 с.
12. Хамітов Н.В. Самотність як феномен людського буття / Н.В. Хамітов: автореф. дис. ... док. філос. наук: спец. 09.00.04. “Естетика”. – К., 1998. – 34 с.
13. Человек один не может... [о проблемах одиночества]: сборник / Сост. И.М. Ачильдиев. – М., 1989. – 168 с.
14. Moustakas C.E. Loneliness and love. Englewood Cliffs Text / C.E. Moustakas. – New York: Prentice-Hall, 1972.

References

1. Veininger O. Pol i karakter / O.Veininger. – M.: ООО “Izdatel’stvo “AST”, 2012. – 512 s.
2. Gagarin A. Fenomenologicheskaya topika: smyslozhiznennoe prostranstvo ekzistentsialov chelovecheskogo bytiia / A.Gagarin [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ifp.uran.ru/files/publ/eshegodnik/2009/2.pdf>.
3. Goldberg K. Odynochestvo kak narusheniie vospriiatiia vremeni / K.Goldberg // Journal of Contemporary Psychotherapy. – 2001. – №4. – Vol.31.
4. Zavorotnyh E.N. Sotsial’no-psyhologiches’kie osobennosti odynochestva kak sub’iektivnogo perezhivaniia / E.N. Zavorotnyh: dys. ... kand. psyhol. n. / 19.00.05 – sotsial’naia psyhologiya. – Sankt-Peterburg, 2009. – 254 s.
5. Kaluga V. Vlastyvosti ekzistentsialiv samotnosti, pechali ta nud’gy, ih mistse i rol’ y zhytti liudyny / V.Kaluga [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://eprints.ua.edu.ua/2776/1/9.pdf>.
6. Lytvak M. Psyhologiya odynochestva / M.Lytvak // Shkol’nyy psyholog (prylozheniie k gaz. “Pervoe sentebria”). – 2001. – noiabr’ (344).
7. Movchan M.M. Osmyslennia fenomena samotnosti iak problemy suspil’nogo buttia osobystosti / M.M. Movchan // Filosofs’ki obrii. – Kyiv – Poltava, 2005. – Vyp.13. – S.141–156.
8. Movchan M.M. Fenomen samotnosti iak problema buttia osobystosti v sotsial’nomu seredovyshchi / M.M. Movchan: avtoref. dys. ... kand. filos. nauk: spets. 09.00.04. – filosofs’ka antropologiya, filosofiya kul’tury. – Kyiv, 2008. – 23 s.
9. Muiiarova E.N. Perezhyvaniie odynochestva v zrelo m vozraste (gendernyy aspekt) / E.N. Muiiarova: avtoref. dys. ... kand. psyhol. nauk / 19.00.01 – obshchaia psyhologiya, istoriya psyhologii. – Spb., 2006. – 19 s.
10. Uindem D. Den’ truffidov / D.Uindem // Miry brat’iev Strugat’skyh. – M.: ООО “Izdatel’stvo “AST”, 2000. – 608 s.
11. Filosofskij entsiklopediches’kij slovar’ / Redkol.: S.S. Averintsev, E.A. Arab-Ogly, L.F. Il’ichev i dr. – 2-e izd. – M., 1989. – 840 s.
12. Chamitov N.V. Samotnist’ iak fenomen liuds’kogo buttia / N.V. Chamitov: avtoref. dys. ... dok. filos. nauk: spets. 09.00.04. “Estetyka”. – K., 1998. – 34 s.
13. Chelovek ody n ne mozh et... [o problemah odynochestva]: sbornik / Sost. I.M. Achil’diev. – M., 1989. – 168 s.
14. Moustakas C.E. Loneliness and love. Englewood Cliffs Text / C.E. Moustakas. – New York: Prentice-Hall, 1972.

Malimon V. I., PhD in Public Administration, Associate Professor of Public Administration and Local Self-Government, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Ukraine, Ivano-Frankivsk), vmalimon@ukr.net

Existential loneliness male and female

The paper studied the essence of the phenomenon of loneliness as a universal phenomenon and philosophical analysis of the gender dimensions of loneliness. The essence of loneliness as universal and social phenomenon and philosophical analysis of gender aspect of solitude were investigated for this purpose. The idea of sex differences and related standards of conduct expressed in the form of explanations special qualities and responsibilities, benefits and limitations that are inherent in male and female life strategies.

Keywords: loneliness, existential loneliness, male loneliness, female loneliness.

Малимон В. И., кандидат наук по государственному управлению, доцент кафедры государственного управления и местного самоуправления, Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа (Украина, Ивано-Франковск), vmalimon@ukr.net

Екзистенціальні жіночого і чоловічого одиночства

Проведено дослідження суті феномена одиночства як універсального явлення, а також філософський аналіз гендерного аспекта одиночства. Осуществлений в исследовании анализ экзистенциалов одиночства дает право утверждать, что феномен мужского и женского одиночства возникает и изменяется одновременно с культурой. Представление о различии полов и связанные с ними нормы поведения выражаются в форме объяснений особенных качеств и обязанностей, преимуществ и ограничений, сущности и предназначения, которые свойственны мужской и женской стратегии жизни.